

Motion till riksdagen 2020/21:2020

av **Anna Vikström (S)**

Måltidsavgifter i särskilt boende

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunernas möjligheter att ta ut icke inkomstprövade måltidsavgifter bör ses över för att minska risken att medel för den enskilde saknas för utgifter som ingår i förbehållsbeloppet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska vara skyldiga att redovisa självkostnaden för måltider på särskilt boende för att minska risken att måltidsavgifter från boende blir en finansieringskälla och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ett kryphål i socialtjänstlagen är att kommunen kan ta ut en måltidsavgift som innebär att den äldre på särskilt boende (SÄBO) inte får tillräckligt med pengar över för att betala nödvändiga utgifter, det vill säga inte har tillräckligt med medel för utgifter som ingår i förbehållsbeloppet. Det är fullt möjligt som en konsekvens av detta att en äldre person på särskilt boende kan hamna på en minusbudget varje månad, och därmed inte kunna betala nödvändiga räkningar. Till skillnad från hemtjänstavgiften så är måltidsavgiften på SÄBO inte inkomstprövad. En höjning av avgiften innebär en ökad kostnad för den äldre på ett särskilt boende, oavsett inkomst.

Måltidsavgifterna ska bygga på ett självkostnadspris. Den summa vissa kommuner tar ut kan vara dubbelt så hög jämfört med beräknad matkostnad för samma åldersgrupp enligt Konsumentverket, och om självkostnadspriset är korrekt eller inte är svårt att kontrollera. Vissa kommuner låter måltidsavgiften ingå i andra boendekostnader eller hemtjänstkostnader. Detta innebär att individer som bor i olika kommuner drabbas olika.

Ett exempel på användning och konsekvenser av detta kryphål i regelverket är att en kommun i norra Stockholms län höjde måltidsavgifterna kraftigt 2019, med ett uttalat syfte att öka intäkterna till kommunens äldreomsorgs verksamhet helt i strid med regel-

verket. Det fanns redan ett antal personer i kommunen som hade ett minusbelopp efter att boendekostnad och måltidsavgifter var betalda i särskilt boende, och med denna höjning beräknades denna grupp öka i antal. I vissa kommuner hänvisas den boende i denna situation till att söka försörjningsstöd medan andra kommuner jämkar matkostnaden. Jämkningsen kan bli godtycklig och det är långt ifrån säkert att den täcker utgifter för t ex läkemedel, vårdbesök, sjukhusinläggningar, hjälpmedel, försäkring, förbrukningsmaterial på det särskilda boendet, färdtjänst m.m. Om de äldre inte har eget kapital eller anhöriga som fyller på kontot så riskerar de att inte kunna betala för nödvändiga utgifter eller få skulder som de inte kan betala och även hamna hos Kronofogden.

Det kan inte vara meningen att en kommun ska kunna höja måltidsavgifterna så att förbehållsbeloppet inte ger en tillräcklig levnadsstandard. Det måste också vara transparent vad självkostnadspriset är, så att det blir tydligt om avgiften är för hög och tas ut för att ge intäkter till kommunen.

Anna Vikström (S)